

ПЕНЧО СЛАВЕЙКОВ ФРИНА

chitanka.info

Отдавна спят Атини в сън дълбок,
от празненствата на Деметрис морни;
и мяркат се по месечина само
самотни люде, низ свещений път
от Елевзис завръщайки се късно.
В безмълвието нощно мирно тънат
чертозите и мряморните сгради
во сянката на тъмните оливи;
а горе там тайнствено над хълма,
кръз булото на нощната мъгла,
изстъпва храмът дивен на Палада —
като че блян от морний сладък сън
на многолюдний град, заспал под него.

Отдавна спят Атини в сън дълбок.
Едни не спят в чертозите на Фрина
поклонниците нейни. Буйна глъч
ехти оттам: те пиршествуват в чест
на гордата хетера — в чест и слава
на хубостта, която в Елевзис
днес погледа им с облика си дивен
очарова и възхити... Събрани
на буен пир, окичени с цветя,
излегнати на губери коринтски,
лежат хетери в нега упоени,
во накити от маргарит и пурпур,
с полуприкрита благовонна гръд —
и грей сред тях, като посред звезди
Вечерницата, златокоса Фрина.
Възможнати над бронзови амфори,
езици пламък, сякаш е обзет
от някакво вълшебство, свят и сенки
над гостите пируващи премятат.
Фригийско вино лей се изобилно
За гостените во потири златни,

поднасяни от хубавци момчета;
рабите черни в сребърни блюда
разнасят даровете на Приапа.
И сам Приап, усмихнат благосклонно
От пиедестала мряморен, изглежда
как наедно с хетерите пирува
отборний цвят от граждани атински.
На пир у Фрина — чест е за отбрани!
И сбрани бяха тука рой артисти,
посланици софисти и архонти.
То беше пир без грации. — Неспирно,
като каскад, се мятаха слова,
кръстосваха се остроти и мисли
и възделено взора взор пронизва.

А лятната нощ през прозорците гледа
в чертога пиршествен и лее,
со тихата прохлада, аромат
от миндали, оливи и неранзи,
и дъха страст и него во сърцата.
По Фринин знак, зад стройните колони,
подобно на видение въздушно,
се появи харита Агатея —
сам се тя таз вечер появи,
и не в рой танчарки, както други път,
и не в хитон, тъй както друга вечер,
а нага — само тънък син вуал
заметнала през кършена снага,
косата ѝ, с гирлянда теменужки
обвита, блясна в камъни безценни.
Замлъкна пирът буен мигновено,
замряха думи страстни на уста
и чашиите подигнати се снеха...
Тампан и флейти огласиха тихо
чертогът глъхнал. И възторжен клик
екна, — ответ на крехкия поклон
от младата харита.

Тя свенливо
пристъпи, спря се — и полетя в миг,
нечакано подзела вихрен танец,
под ритма на йоническия химн...
Но първия вихър тихо се уляга
и стройний стан по-бавно и по-бавно
се вие кършен. В страстните извиви
се ту отбули от вуала син
прасецът на крачето ѝ възшебно,
ту се отголи, трепетно бедро
и пак заметне; ту при бързий мах
над челото ѝ камъни безценни
пребляснат, сякаш сипнати от тъмно
небо звезди. И в блясъка им дивен
спря, застоя се тя и се преви
под блясъка на тоз каскад възшебен...
И ей низпада излеком лазурний
вуал — и нага, трепетна и страстна,
примря тя в шемет и желанье.
Прехласнати и упоени всички,
очите си не снемаха от нея,
и властният дъх на красота и страст
сърца им с трепет сладостен погали.
През погледите, осветлени с тъмно
желание, душата им ловеше
на стройний стан движенията дивни
и техний израз... Изпод вежди само
плешивий, низколобен хелиаст,
лукавец Ефтий, метна не веднъж
към Фрина поглед — и коварен усмех
префъркваше през тънките му устни.
Отдавна мъст замислил беше той
за Фрина, що му любовта отвъргна
и го осмя, — и ето сгоден повод
изварди той и схвана тая вечер.

* * *

Спря танеца... Плешиво чело Ефтий
полипривел, полека се подигна
с наздравна чаша в старческа ръка:
— „Съзва ни Фрина тук на весел пир,
и виното ѝ услади сърца ни,
тъй както на харита Агатея
вълшебний танец погледи плени,
и услади душата възхитена...
Блажен на пир поканений от Фрина!
Но дваждь блажен е, който преживее
на пиршеството днешно радостта! —
Божественото празденство без време
напуснахме... но кой е тоз безумец
да възроптае: Фрина ни отлъчи
от дълг свещен? Към хубави прищевки
сам Зевс е благосклонен; а дано
прищявка и на самата хубост
чело му с гневни бръчки не замрежи!
Но ако би гневът на гръмовержца
да сполети кого и да било —
в горчивини утеха и услада
ще бъде нему сладостния спомен
за тая ноц... На здравие за Фрина!“

Но никоя чаша не подигна.
че в погледите, още упоени,
Недоуменье трепна: дали глума
Полупияний хелиаст подмята?
Какво е туй двусмислие на думи?
Зловеция му поглед и усмивка
каква измама крият?... Върху Ефтий
изпод ресници тъмни огнен поглед
устреля гнявно Фрина, като че
зад тъмен облак мълния да блясна,

и буря бе след мълнията близко.
Но сладкодумний Хиперид — чиято
душа пръптеше, като пеперуда,
около дивний лик на Фрина, в знойно
желание — подхвана вдъхновено:

„Зашеметил е сладкий вакхов дар
на стареца помръкналият ум.
На пир у Фрина, старче, не е гракал
До нине гарван!... Горе на Олимп,
за весел пир, самите богове
прекъсвали са своите дела.
Или не знай това мъдреца Ефтий?
Мъдрец е! — не е чудно, че не знай...
Зевс гръмовержец, той не се ли сам
престори лебед — само за да може
божественост отмахнал, а со нея
и дълг оставил настрана — наслада
поне за миг, за кратък миг да вкуси
от хубостта?... Или пък и това
е щукнало из паметта на Ефтий?
Или той мисли, че на боговете
да подражаваш, ще да е престъпно?
Хитрец е Ефтий; хитростта не знае
което знай — тя що ѝ трябва!
Пред богове грехът не грях се смята,
ако се той допадне с хубост त्याм.“
И тука той, към старий хелиаст
като устреля поглед, ядно викна:
„Во положи, кат ниский лоб на Ефтий,
плешивостта плешиви мисли мъти!...
Другари! Ний въздадохме достойно
на боговете чест — а да издигнем
наздравица сега за хубостта:
— Щастлив, комуто помисли високи
в сърцето лее хубостта — сърцето
за низка завист и коварства чуждо!

Щастлив, когото Фрина ощастливи!“

*Подхванатий внезапно тост пресече
речта на Хиперида. И далеко,
вън от чертога пиршествен, отнесе
презнощний екот името на Фрина...
И пак подзе отново Хиперид:
„За оногова, чийто дух е чужд
за хубостта — пустиня е живота,
и в младини за него няма младост;
макар роден в Атини, той е варвар!
Ще дойде ден, и той не е далеч,
вселената когато ще да знай
една богиня само — Хубостта!
В живота на безсмъртие начало; —
и в мъртвото емблема на живот; —
и земния живот на човека
ще бѣда само нейно тържество,
в незиблемия неин храм: Наслада.
Аз виждам вече дигнат първий храм
в Атини. В прах ще скланя човек
чело — но не пред блянове с длето
изрязани от камък, не в безмълвно
смиренье — там сърцето на сърце,
пред живата богиня, пред това,
което вечно женствено е в нея,
ще да поднася възделено жѣртва.
И сляп е онзи, който веч не вижда
В Алфея, Лесбос, Тенедос — не бѣдни,
А сбѣднати свещени тържества.“
Извърна се към Фрина той и чаша
в ръка с тържествен възклик дигна: „Ζήτω
богиня над богини — Хубостта!“*

*Поднеха се напълнените чаши,
и през нощния екот втори път
далеч отнесе името на Фрина...*

И в порива на гордо изстъпление
тогава се възправи тя сама:
— „От тебе мисъл — волята от мен!
Не позволиха да въздигна Тиви —
добре, тогава ще въздигна храм
на Хубостта... И не при Елевзис,
а в моя храм не дойде, който има
душа и нея иска не напусто
да принесе за жертва: до забрава
от тялото Кипридино да пий
амброзий животворен! Боговете
в самозабрава са го влели в него,
в самозабрава нека пий човек
и с боговете равен се усети,
за миг, поне за кратък миг в живота.
Тълпата пълни храмовете; — храма
на Хубостта е само за избрани.
Там няма достъп онзи, на когото
плътта е сал отрепка на душата!
На Фрина Храмът място за такива
не е; — и нека те да се тълпят
во храмове, където боговете
говеда само възприемат жертва!“

Последний звук от думите безумни
В злокобний смях на Ефтия заглъхна.
И гостите во няма изненада,
когато се извърнаха към него —
все с тоя смях престъпваше той вече
през прага на черога... Мигновено
пресекна шумний преди малко пир,
че ужасът простря крила си черни
и вихрено ги сви, като обвея
пируващите с мразния си дъх.
Внезапен трепет — и сърце и памет,
и поглед се изясниха за миг! —
един през други плахи и смутени

пируващите бягаха навън...

*Едните само пламенни езици,
от медните амфори, се преплитат
вълшебно пак низ пустия чертог —
и техний бляск играе и тъмней
над тъжните останки от пирът:
превърнати блюда и повалени
потири златни, благовонний сок
над губери разлян и разорвани,
разфърлени венци... И сал Приап,
усмихнато от своя пйедестал,
невъзмутим изглежда... Загасняват
един след друг амфори — и нощта
безмълвно се примъкна во чертога.*

*А долу там в градината сами.
в потайно време в таен разговор,
разхождаха се Хиперид у Фрина —
докле нощта премина и роса
постла земята морна призори.*

** * **

*И пръсна се в зори, подобно гръм,
мълва зловеща из Атини. Стръвно,
като възпиран порой, в миг избухна
народний гняв. И стече се на Пникс
насъсканата сган со вик злокобен,
от тъмний смях на Ефтий ясно ехо:
„Смърт, смърт на Фрина! Зарад нея, нас
ще да постигне грозний гняв на Зевса!
Смърт, смърт! На съд!“*

*И още нея вечер,
Под стража, пред съвета на мъжете
Повлякоха повинната хетера.*

Наметна своя модър звезден плащ
пак над Елада ароматна нощ;
певеца нощен, в своя блян унесен,
из тъмните оливи се обади.

Потънаха во мекий лунен свят
и храмове, и сгради, и чертози;
подобни на видение неземно,
со мряморните неми богове,
възстанаха егейските вълни...

И само там народната вълна
с злокобен шум бучеше невъзпирно;
и с жад на мъст изпълнени сърца,
от мъдрите венчани хелиасти
очакваха присъдата по трепет.

Облегната на тъмната колона,
безмълвна там стоеше Фрина. Бледний
вуал на плахост бе прибулил леко
лицето ѝ. Но гордо тя стоеше,
унесена в нерадостни мечти...

Не слушаше тя думите на Ефтий —
Тъй както сам той, ней отдавна знайни.

Той обвинява? Нея? — пред която
се виеше до вчера като червей!

Пред погледа ѝ мяркаха се там
архонтите: но виждаше ги тя
да се тълпят на зван у нея пир —
и, като жъртвен чад ликът Кипридин,
да я облъхва сластният им шепот.

Тогаз какво покорство, а сега
каква злорадост в погледа им грей!...

„На, онзи там намръщен хелиаст,
не ми ли се кълнеше той и снощи,
че моята усмивка благосклонна
е висши дар човеку на земята?

А онзи другий с равнодушен поглед —

така ли ме той гледаше преди?
А Ефтий сам? В омая на страстта,
в домогвание за една милувка,
не ме ли той възнасяше — Киприда?!
И ето го подигнат против мен —
за богохулство — чрез боготворенье
за туй що е божествено в живота —
на туй що сам принася жертви той!
И жертвения плам му е опърлил
плешивия лоб — душевна пустота
засипал с пепел на угасли страсто.“
Сам Хиперид бе сладкодумна реч
подзел и веч привършва — тя не чу
и неговите думи на защита.
Тя виждаше едно сал: — миг след миг
как мръшеха архонтите чела,
и погледи под гнявно свити вежди
от миг на миг как бляскаха зловещо —
и своята участ сети тя решена...
И мярна се тозчас през паметта ѝ
со камъне пребитий труп на Лая.

И побледи я трепет лек, разтворил
в миг устните ѝ — чу тя на сганта
подсторена из ропота ѝ вик:
„Смърт, смърт! Млъкни, безумний Хиперид,
безпътен за безпътната хетера!“
И веч готов отсъда да отсъди,
съветът на мъжете се подигна.
Изстъпи се тогава Фрина гордо
пред мрачните архонти — и за миг
отметна своя пурпурен хитон
и тъй застана. В златолунний блясък
отсякоха се мряморни плещи,
и дивен стан, и девствени гърди,
в таинствено възшебство осияни.
Замая всички погледи прибули.

*И сякаше из тия форми лъхна
неземний гений на величье земно,
и с трепет свят душите той изпълни.*

*И вдъхновено викна Хиперид,
като издигна сърчено десница:
— Киприда! Вий нима ще поругайте
богинята! На вас туй дивно тяло
не вее ли небесно откровенъе! —
И преклони лавровенчано чело
благотворейно пред Киприда — Фрина
той сам тогава... Сонмът хелиасти,
а заедно со тях и цял народ,
омаяни в безмълвие стояха.
А тя, надвластна в свойта нагота,
сияеше во златолунний бляск
изправена, като че вмяморено
видение — десница до сърце
допряла, сякаш трепет да възпре.
И дишаха божествените форми
Спокойствие на горда красота.*

*И същата тълпа, що преди миг,
ревеше: „Смърт на гордата хетера!“
сега в захлас я на ръце понесе
към храмът на богиня Афродита...
И дълго ош из улиците тъмни
безумний вик от хиледи гърла
ехтеше: „Φρόνη, τεά! Ζήτω, ξήτω!“*

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.